

Cuprins

Dictionar minimal al bandiților pentru frațeri 7

Prima carte

La răsărit

Începutul	13
Cum l-am cunoscut pe Profesor	24
Un sectant printre leandri și bandiți	38
Sfârșitul copilăriei	55
Despre bătaie, dresaj și ritual de împerechere	72

Cartea a doua

La amiază

Pianistul sau virtuozitatea unui hoț de buzunare	95
Despre buzunare și haine: de la <i>haute couture</i> și <i>prêt-à-porter</i> la uniforme și zeghe	113
Țigan – aventuri prin stepa Bugeacului	126
<i>Fenea</i> sau despre limba hoților	144
Despre tatuaj, oameni goi sau istoria scrisă pe corp	164

Cartea a treia

La asfințit

Drumuri și contrabandă	183
Legea hoților și povestea castelor spusă de ultimul hoț în lege	198

Profesorul – hoțul care mi-a schimbat viața	215
La bordel cu <i>Hotea</i> Hana	235
Legende cu <i>cifir</i>	254

Cartea a patra

La miez de noapte

Clanul cerșetorilor: ultimii oameni, ultimii sfinți.....	277
Finkă: un <i>killer</i> între cuțit și icoană	294
Mercurul roșu, mirajul unei generații ratate.....	310
Întâlnirea cu un bandit devenit oligarh	326
Final cu miros, moarte și lacrimi.....	346
<i>Mulțumiri</i>	361

Vasile Ernu

Mică trilogie a marginalilor

BANDIȚII

Desene de Laurențiu Mîdvichi

POLIROM
2016

Iaşa Țigan era un tip destul de înalt, subțire, genul vînos, cu mustață mare, cu păr negru și lung, pe care îl avea cumva prins la spate. Pe cap avea o pălărie, însă nu din aia cu boruri mari, cum le place lor, ci una mai micuță, cu o curea mică de piele împrejur. Purta niște pantaloni largi de catifea, strînși la mijloc cu o curea lată de piele, și o cămașă în mare parte neagră, însă care, în același timp, era destul de pestriță, căci avea imprimate un soi de floricele multicolore. Mînecele erau suflecate și pe brațele foarte bronzate se vedea tatuată o sirenă cu un nume și niște semne neclare. Iaşa era un bărbat frumos, chiar dacă trecuse de prima tinerețe, ba chiar cred că se apropia de 60 de ani.

Din ce aveam să aflu mai tîrziu, Iaşa Țigan se trăgea dintr-o faimoasă familie de hoți, un clan cunoscut pe vremuri pentru măiestria cu care fura caii în regiune și apoi îi vindea. De la Cernăuți, Suceava, Iași și Galați pînă la Chișinău, Bender, Odessa sau Herson, clanul lor făcea ravagii. Nici un boier sau jandarm român și nici o caraulă rusească nu puteau să-i oprească. Circulau multe legende despre ei și le plăcea să le povestească la rîndul lor, în jurul focurilor de tabără sau prin crîșme, ori de cîte ori aveau ocazia. Țiganilor le place să se laude cu trecutul lor glorios. Iar dacă nu-l au, și-l inventează, căci cine le poate verifica spusele? Pentru ei și realitatea este o poveste. La ei nu am înțeles niciodată unde se termină realitatea și logica și unde încep povestea și fantezmele. Dar parcă numai cu ei e așa?

Însă după instaurarea comunismului lucrurile au luat-o în altă direcție. Boieri nu mai erau, pentru că

regimul i-a decapitat, așa că nu mai erau nici cai, iar țăranilor li s-a luat tot. Și atunci problemele s-au rezolvat de la sine. Un țigan fără cai e însă ca un bancher fără bani. De unde să mai fure hoții cai, dacă ei erau acum în mîna noii orînduiri, în mîna celor de care nu prea îndrăzneai să te apropii? Dar țiganii au mai încercat să fure și de la aceștia. Asta era meseria lor. Și au furat. Însă regimul a fost ceva mai dur de data asta. Cîțiva din clan au fost executați, alții au fost trimiși în Siberia, iar copiii au fost luați și băgați prin școli speciale, orfelinate și alte instituții de educație și corecție.

Nu s-au pierdut însă cu firea. Ei sînt obișnuiți cu astfel de treburi. Fac parte din riscurile meseriei. Clanul s-a refăcut după o generație. Atavismele. Și au repornit afaceri în domeniul comerțului la negru și al contrabandei. Aici aveau să devină regi. Numai evreii din zonă știau să vîndă mai bine, însă ei nu intrau în concurență directă unii cu alții, fiind specializați pe domenii și mărfuri diferite. Iar în a doua perioadă a epocii sovietice evreii aveau deja cu totul alte preocupări și nu le mai era capul la comerț. În general, țiganii vindeau lucruri mai ieftine sau din cele cu grad mare de risc. Și, dacă evreii preferau să nu aibă de-a face cu piețele, cu bazarurile ca să vîndă, preferînd metode mult mai clandestine, țiganii o făceau mult mai pe față. Le plăcea un anumit tip de spectacol, chiar dacă presupunea un risc mai mare. La ei găseai cam tot ce nu se găsea în comerțul de stat: de la nasturi la droguri.

Iașa Țigan devenise încă de timpuriu unul dintre oamenii-cheie ai comerțului ilegal din regiune. Încă din adolescență avea o mică tambă chiar în Odessa,

iar spre 30 de ani deja era recunoscut de *blatarii* bătrâni din zonă, de marii hoți în lege, ca om de încredere și era chemat la consfătuirile importante. Profesorul se consulta de multe ori cu el în deciziile pe care le lua. Nu cred că a făcut parte dintre cei supranumiți hoți în lege, însă în mod cert era un apropiat al lor. El putea face rost oricând de orice. Pentru el nu exista „nu se poate” sau „nu există”. La el se putea găsi orice. Și asta nu acum, când mărfurile sînt în exces și pe toate drumurile. El putea face rost de orice marfă și în perioada sovietică, atunci cînd era mare penurie pe anumite sectoare. La el erau abonați toți *komunearea* și toți *găbășnicii* (kaghebiștii) și nimeni nu se atîngea de el, pentru că era omul cel mai util în acele timpuri. Dar pentru asta trebuia să ungă multă lume în aparatul de stat, dar să și contribuie cu o cotă-parte din venit la *obștăkul* bandiților. Astfel își plătea el protecția.

Avea însă ceva fermecător în felul lui de a fi cînd interacționa cu oamenii. Era mereu vesel, bine dispus, chiar și în momentele lui mai dificile. Avea niște ochi vii și vorbea mult – dar nu excesiv – și cu tîlc. Avea un lipici incredibil la oameni. Cînd apărea, brusc totul se lumina, toți începeau parcă să se simtă mai bine. Așa cum știa să ofere serviciile lui de comerciant și marfa necesară la timpul potrivit, tot așa știa să aleagă cuvintele și tonul necesare pentru fiecare om. Cîștiga foarte repede încrederea oamenilor și știa să întrețină această încredere. Oamenii de multe ori plăteau în avans serviciile lui, cu sume destul de mari. Toți aveau convingerea că lașa Țigan nu poate să te fure. Pentru că el este un hoț și contrabandist cinstit, iar aceștia nu mint și nu fură. Sună paradoxal totul, nu-i așa?

Cu el am avut o istorie stranie. Eu am vrut foarte mult să-i cunosc familia. Adică am văzut de toate în zona mea. Am văzut de la mistici și religioși aproape fanatici la radicali și bandiți de tot felul. Însă nu fusem în viața mea într-o familie de țigani – și încă în una de contrabandiști de soi. Cum arată acești oameni? Cum trăiesc? Cum gândesc? Pentru mine era pur și simplu o mină de aur o astfel de întâlnire. Aștia nu ți-s plictisitorii de intelectuali sau boema artistică sau tinerețea urbană falsă și închipuită. Aici ai viața într-o cu totul altă formă, cu tragediile și bucuriile lor pe față. Și asta îmi trezea curiozitatea. Și voiam să ajung la ei.

Pînă la urmă, Iașa Țigan m-a invitat la el. La plecare, Profesorul mi-a zis doar afîț, cu toate că nu prea era de acord cu această vizită:

— Să nu faci nici o afacere cu ei, niciodată, și nu care cumva să te legi de vreo țigancă. Astea nu-s pe croiul tău, te vor distruge. Ei pot trăi doar între ei și ard totul în jur. Să nu încerci cumva...

Nu prea am înțeles atunci despre ce vorbea. Cînd am ajuns în casa lui, am fost destul de impresionat de primire și de luxul dezordonat dinăuntru. Mult kitsch, dar și multe obiecte vechi, frumoase. Oricum, aici chiar și acest amestec haotic și straniu părea mult mai autentic.

Le place un soi de lux ieftin – și totul să fie foarte teatral. Casele lor copiază ceva luat de pe undeva. De prin reviste ieftine, poze, filme proaste sau ce au văzut ei cine știe pe unde. Încearcă să imite o lume care, în regia și montajul lor, capătă forme destul de hilare. Cert este că trăiesc toate astea destul de autentic și nu au obsesiile noastre să se dea ceea ce nu sînt.

Au un fel de obrăznicie. Își joacă foarte natural rolul. Nu ascund ce sînt.

M-a anunțat că seara vom sta la masă cu tot clanul și vor face niște purcei la proțap. Iar surpriza era că vor cînta niște lăutari din Basarabia, special pentru mine. Habar n-aveam dacă glumește, inventează sau vrea doar să se dea mare. De cîte ori am avut de furcă cu ei, mi s-a părut că pur și simplu nu-i înțeleg sau ceva îmi lipsește pentru a pricepe toată construcția lor logică și discursivă. Cînd spun adevărul și cînd mint? Am impresia că ei nici nu fac această distincție – și nu pentru că n-ar putea, ci pur și simplu cred că problema e la noi, care gîndim foarte rigid și după o etică și niște rigori logice foarte simplificate, dar cu pretenții de „civilizați”. Mă rog, nici azi nu-mi este foarte clar asta.

Iașa Țigan dădea comenzi prin casă, unde se vînzolea tot soiul de lume. Avea o familie destul de mare, dar cred că acolo locuiau mai multe familii, căci, fiind oameni de toate vîrstele, nu-mi era clar cine cui îi este rudă sau cine din ce familie e. Cei cîțiva fii ai lui, apropiați de vîrsta mea, deja aveau afacerile și copiii lor. Păreau mult mai maturi și spre seară am apucat să vorbesc mai multe cu ei. Nu prea am înțeles cu ce anume se ocupă, însă totul era legat de contrabandă, de piața neagră și, probabil, aveau în spate multe afaceri dubioase. Cu unul dintre ei am ieșit să-mi arate împrejurimile. Avea un Mercedes care, din cîte am înțeles, era marca preferata a familiei, căci toți dețineau o astfel de mașină, cu excepția cîtorva tineri care conduceau mașini sport. Mașinile erau înmatriculare – unde altundeva? – în Transnistria. Era clar că sînt

mașini furate, aduse pe diverse filiere și înmatriculate în paradisul transnistrean. Mulți dintre bandiți, dar și micii comercianți din Moldova tot cu numere de Transnistria circulau.

Am intrat în câteva magazine, de unde a luat diverse lucruri pentru familie, fără să plătească, firește. Am crezut că sînt afacerile familiei, dar se pare că nu era așa. Fie nu le plăteau nimic, fie îi protejau pe respectivii proprietari, fie le ofereau alte servicii la schimb. Oricum, nu dădeau bani. Era parte din regulile locului și ale clanului lor.

Cînd am ajuns, seara, acasă, atmosfera se încingea. În curte sfîrșiau proțapurile învîrtite de niște țigani bătrîni. Mirosea totul foarte bine. O mulțime de copii se jucau prin curte. Alături, în piscină și pe lîngă ea, se tolăniseră adolescenții, iar doamnele și domnișoarele, absolut toate, aranjau mesele și trebăluiau. Se anunța un chef destul de mare, care la un calcul meschin ar fi adunat cu tot cu copii în jur de 50-60 de persoane.

Spre apus de soare, masa frumos aranjată se îndoaia de atîta potol, din ulcioare a început să curgă vinul și lăutarii, care chiar știau să cînte, făceau spectacol. Și s-a mîncat, și s-a băut, iar muzica și dansul lor spectaculos au creat o atmosferă cum nici basarabeni, nici rușii și nici evreii nu o pot face. Au ceva foarte teatral chefurile țigănești și mai ales ale bandiților țigani, care sînt o castă aparte. Ei au luat toate patimile celorlalți și le-au pus la un loc.

La un moment dat, Iașa Țigan a luat paharul în mîină și s-a făcut liniște în jur. A rostit un toast în cinstea mea, oaspetele lui din acea seară, nepotul din